

УДК 378.018.8:630-051]:[159.947.5:331.54]+17]

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.29>

Василь ХРИК

кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри лісового господарства, Білоцерківський аграрний національний університет, площа Соборна, 8/1, м. Біла Церква, Київська область, Україна, 09117

ORCID: 0000-0003-1912-3476

Бібліографічний опис статті: Хрик, В. (2021). Система професійної мотивації та ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 188–196, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.29>

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ТА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Мета: у статті обґрунтовано систему професійної мотивації та ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства.

Методологія. Встановлено, що система професійної мотивації та ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства містить інтереси, потреби, мотиви до отримання знань, умінь, компетентностей у професійній сфері, позитивне ставлення до майбутньої професійної діяльності, розуміння цінності праці лісівника, усвідомлення соціальної значущості його професії, наявність у майбутнього фахівця лісового господарства необхідних якостей, прагнення до творчої праці в галузі лісового господарства; здатність, відчуття любові до природи.

Наукова новизна. Створюючи систему професійної мотивації, приділено увагу як зовнішній мотивації, яка базується на використанні різних стимулів, що спрямовує здобувача на мотивоване оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками, компетентностями; активізацію пізнавальної діяльності в процесі професійної підготовки, так і внутрішній мотивації, заснованій на внутрішніх спонукальних мотивах здобувачів, спрямованих на задоволення особистих потреб у самореалізації в лісogосподарській галузі.

Розкрито, що мотиваційно-особистісна сфера відображає сукупність основоположних ідей і пріоритетних цінностей, вимог, що визначають світоглядні основи, ідеологію, сукупність тих загальних положень, які розкривають зміст підготовки особистості. Цінності особистості є своєрідним цілісним конструктом готовності до професійної діяльності, який характеризує значущість певних цілей, почуттів, дій для індивіда.

Висновки. Вставлено складники системи професійної мотивації та ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства. До них віднесено мотиви, що мають найбільше значення для включення здобувачів у процес підготовки: соціально-значимі та пізнавальні. Визначено, що ціннісні орієнтації є найважливішим елементом у внутрішній структурі особистості, закріплюються життєвим і професійним досвідом і є сукупністю переживань індивіда, а також відокремлюють значимість явищ і предметів для конкретної людини. Сформовані та усталені ціннісні орієнтації утворюють певний стрижень в свідомості особистості, який забезпечує її стійкість, певний тип поведінки і діяльності, спрямованість потреб та інтересів.

Ключові слова: система, професійна мотивація, ціннісні орієнтації, майбутні фахівці, лісове господарство, потреби, підготовка, цінності, ціннісні установки.

Vasyl KHRYK

PhD (Agriculture), Associate Professor, Head of the Department of Forestry, Bila Tserkva National Agrarian University, Soborna square, 8/1, Bila Tserkva, Kiev region, Ukraine, 09117

ORCID: 0000-0003-1912-3476

To cite this article: Khryk, V. (2021). Metody ta instrumenty zboru informatsii pro yakist osvity [Priority conditions for training future forestry specialists]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 188–196, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2021.6.29>

SYSTEM OF PROFESSIONAL MOTIVATION AND VALUE ORIENTATIONS OF FUTURE FORESTRY PROFESSIONALS

Goal. The article substantiates the system of professional motivation and value orientations of future forestry specialists.

Methodology. It is established that the system of professional motivation and value orientations of future forestry specialists contains interests, needs, motives for acquiring knowledge, skills, competencies in the professional sphere, positive attitude to future professional activity, understanding the value of forester's work, awareness of social significance of his profession, a specialist in forestry of the necessary qualities, the desire of the future specialist to creative work in the field of forestry; ability, a sense of love for nature.

Scientific novelty. Creating a system of professional motivation, attention is paid to external motivation, which is based on the use of various incentives, which directs the applicant to a motivated mastery of professional knowledge, skills, abilities, competencies; intensification of cognitive activity in the process of professional training and internal motivation, based on the internal motivations of applicants aimed at meeting personal needs for self-realization in the forestry sector.

It is revealed that the motivational-personal sphere reflects a set of fundamental ideas and priority values, requirements that determine the worldview, ideology, a set of general provisions that reveal the content of personality training. Personal values are a kind of holistic construct of readiness for professional activity, which characterizes the importance of certain goals, feelings, actions for the individual.

Conclusions. The components of the system of professional motivation and value orientations of future forestry specialists are inserted. These include the motives that are most important for the inclusion of applicants in the training process: socially significant and cognitive. It is determined that value orientations are the most important element in the internal structure of the individual, are fixed by life and professional experience and are a set of experiences of the individual, as well as separate the importance of phenomena and objects for a particular person. Formed and established value orientations form a certain core in the consciousness of the individual, which ensures its stability, a certain type of behavior and activities, the orientation of needs and interests.

Key words: system, professional motivation, value orientations, future specialists, forestry, needs, training, values.

Постановка наукової проблеми та її значення. У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців важливе значення має об'єктивна інформація про ступінь сформованості у них професійної мотивації, цінностей, досвіду емоційного сприйняття та оцінки ними професійних успіхів і невдач, прагнення здобувачів до активної творчої діяльності, бажання своєю працею здійснювати вагомий внесок у збереження навколишнього середовища. Це стосується й майбутніх фахівців лісового господарства.

Мета статті – проаналізувати мотиваційну та ціннісну сфери майбутніх фахівців лісового господарства та обґрунтувати систему їх професійної мотивації та ціннісних орієнтацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукової літератури показав, що на сьогоднішні критерії, показники готовності майбутніх фахівців лісового господарства визначені недостатньо (Гриджук, 2018; Герасимова, 2015; Каричковський, 2018; Лаппо, 2017; Онопрієнко, 2011; Чеботарьова, 2010; Шматкова, 2009).

Зокрема, для системного розвитку самоосвітньої компетентності, як одного із критеріїв її сформованості, Е. Чеботарьова пропонує мотиваційно-ціннісний, показниками якого вважає: виявлення сенсу самоосвітньої діяльності для особистісного і професійного зрос-

тання; вміння самомотивованості, самооцінки і самоконтролю пізнавальної діяльності (Чеботарьова, 2010: 45).

Зміст підготовки майбутніх магістрів лісового господарства до майбутньої професійної діяльності взагалі й управлінської зокрема, на думку Е. Шматкова, має бути спрямований на формування управлінської компетентності здобувачів, а саме на розвиток мотиваційного компоненту, що сприяє формуванню мотиваційної сфери майбутнього магістра лісового господарства і спонукує особистість до управлінської діяльності, спрямовує її на успіх, на ефективний результат (Шматкова, 2009: 43).

До критеріїв сформованості професійних ціннісних орієнтацій здобувачів аграрного ЗВО Т. Васильєва відносить такі: мотиваційний, що забезпечує формування інтересів, потреб, мотивації до отримання знань, умінь, навичок, компетентностей майбутньої професійної діяльності в аграрній сфері та аксіологічний, який спрямований на формування позитивного ставлення здобувача до майбутньої професійної діяльності та професійних цінностей, формування знань про сільське господарство і сільськогосподарську працю, формування розуміння і усвідомлення соціальної значущості майбутньої професії (Васильєва, 2015: 91).

Спираючись на розробки перерахованих вище авторів і сукупність виділених професійно важливих якостей, в нашому дослідженні запропоновано систему професійної мотивації та ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства.

Результати дослідження. Мотивація, будучи рушійною силою поведінки людини, зумовлює професійний інтерес і осмислене прагнення до діяльності, вказує на усвідомлення цілей з позицій їх соціальної і власної значущості, стимулює позитивне ставлення до обраної професії.

Змістом мотиваційно-ціннісної сфери О. Самохвалова визначає: 1) ціннісне ставлення до розвитку процесів інформатизації в галузі лісового господарства; 2) суб'єктивно-емоційне осмислення методів і способів використання інформаційних та комунікаційних технологій у ході вирішення виробничих завдань; 3) внутрішню переконаність в необхідності розвитку ІТК; 4) потребу в оволодінні професійними знаннями і вміннями (Самохвалова, 2008: 33).

Як ідеал О. Картешкіна розглядає здорову, духовно-багату, високоосвічену, адаптовану до сучасних умов життя особистість, особистість творчого типу, готову і здатну до активної творчості, побудови власного життя, середовища проживання і спілкування, до перетворюючої діяльності (Картешкіна, 2003: 57).

Сформованість мотиваційно-ціннісної сфери передбачає, що центром навчання стає здобувач, з метою розвитку якого організовується, спрямовується і коригується хід освітнього процесу, максимально враховуються психологічні особливості. Зміст і форма завдань, як і засоби, характер спілкування, спрямовані на підтримку і сприяння навчальній діяльності, об'єктивну оцінку досягнень і невдач, дають здобувачам потенційні можливості особистісного зростання, розкриття індивідуальності, самореалізації.

Створюючи систему професійної мотивації, приділено увагу як зовнішній мотивації, яка базується на використанні різних стимулів, що спрямовує здобувача на мотивоване оволодіння професійними знаннями, вміннями, навичками, компетентностями; активізацію пізнавальної діяльності в процесі професійної підготовки, так і внутрішній мотивації, заснованій на внутрішніх спонукальних мотивах здобувачів, спрямованих на задоволення особистих потреб в самореалізації в лісгосподарській сфері.

У стані зовнішньої мотивації здобувач може вважати себе компетентним, успішним і таким, який активно займається самоосвітою. Однак це не завжди приведе його до внутрішньої мотивації, в рамках якої здобувач сприймає себе як самостійного агента навмисної дії і може характеризуватися наявністю інтенції до виконання самоосвітньої діяльності.

У стані амотивації наміри до виконання діяльності відсутні і, отже, здобувач пасивний, оскільки відчуває себе невпевненим, некомпетентним, несамостійним і, як наслідок, він абсолютно не схильний до самовдосконалення.

У рамках дослідження дотримуватимосся класифікації, О. Самохвалова, згідно з якою мотиви поділяються на пізнавальні і соціальні (Самохвалова, 2009: 72).

Під пізнавальними мотивами розуміється спрямованість здобувача на зміст навчальної дисципліни, тоді як соціальні пов'язані з відносинами і взаємодіями між людьми і навколишньою дійсністю, що виникають у ході навчання. У кожній із зазначених груп виокремлює такі види мотивів:

1) пізнавальні – широкі пізнавальні (оволодіння новими знаннями); навчально-пізнавальні (засвоєння способів набуття знань); мотиви самоосвіти (отримання додаткових знань);

2) соціальні – широкі соціальні (обов'язок і відповідальність, розуміння значимості навчання); вузькі соціальні (прагнення зайняти певну позицію у відносинах з оточуючими); мотиви соціального співробітництва (орієнтація на різні способи взаємодії з іншими людьми).

Очевидно, мотивами, що мають найбільше значення для включення здобувачів у процес підготовки, можна вважати: соціально-значимі, пов'язані з реалізацією ідеалів і життєвих планів, які спонукають здобувача звертатися до самоосвіти (відображають цілеспрямованість, систематичність виконуваної діяльності); пов'язані зі спонукальною силою пізнавального інтересу, не орієнтовані на будь-які певні життєві плани (характерні як для освітнього процесу, так і для самоосвіти, що носить випадковий, епізодичний характер); пов'язані з потребою особистості в самовдосконаленні, в розвитку своїх здібностей, покликанні; захоплення, пов'язані з навчальною і професійною діяльністю.

Визначальний вплив на підготовку майбутніх фахівців лісового господарства, невіддільну від процесу професійної діяльності, здійснюють вищевказані мотиви, характеристика яких подана в таблиці 1.

У процесі пізнавальної діяльності, яка зачіпає практичні або творчі інтереси здобувачів розглядом якої-небудь значущої проблеми, в них виникають стійкі мотиви, що сприяють виникненню особистісного сенсу освіти.

За А. Леонтьєвим, 1975, особистісним змістом називається значення, опосередковане мотивом; А. Хуторської розуміє під ним «усвідомлюване відображення справжнього ставлення особистості до об'єктів своєї діяльності» (Хуторской, 2004: 39).

Стосовно освітнього процесу, то, на думку А. Хуторського, змістотвірні мотиви впливають на світогляд і життєві позиції, будучи тим самим більш дієвими і значущими за мотиви-стимули, що спонукають до виконання конкретних дій (Хуторской, 2004: 256).

Отже, включення в діяльність, що спонукається внутрішньою активністю, веде до усвідомлення суб'єктом особистісної значущості навчання і дозволяє на цій основі сформувати особистісний сенс, створюючи сприятливі умови для найбільш повного розкриття свого потенціалу.

Як найважливіша психологічна передумова діяльності сприймається потреба, яка «спрямовує і регулює конкретну діяльність суб'єкта в предметному середовищі» (Леонтьєв, 1975: 87) і визначається як психофізичний стан організму, «створюється потребою в об'єктах, необхідних для його існування і розвитку» (Самохвалова, 2008: 28).

А. Леонтьєв підкреслює, що потреби можуть спонукати діяльність у тому випадку, якщо вони є предметними, тобто наповненими змістом, запозиченим з навколишнього світу. Зміна і збагачення предметного змісту потреб тягне за собою розвиток мотивів діяльності, які, відповідно до психологічної теорії А. Леонтьєва, поділяються на змістотвірні, тобто надають діяльності особистісний сенс, і мотиви-стимули, які виступають як позитивні або негативні спонукальні чинники (Леонтьєв, 1975).

Потреби, виступаючи у формі життєвих відносин суб'єкта зі світом, спонукають людину до здійснення відповідної діяльності, спрямованої на їх задоволення. Особистісні цінності є «фіксованими» відносинами зі світом, є стабільними, практично не залежать від ситуативних чинників, які задають вектори життєдіяльності суб'єкта (Васильєва, 2015: 28).

На думку О. Самохвалової, мотив, зумовлюючи діяльність у цілому, «створює установку до дії, а пошук і осмислення мети забезпечують реальне виконання дії» (Самохвалова, 2008: 72).

На думку С. Рубінштейна, потреби виникають і розвиваються на основі взаємин людини з навколишнім світом у процесі суспільного життя, спонукаючи її до діяльності (Рубінштейн, 2005).

На думку Н. Бордовської, А. Реана, провідним фактором регуляції активності особистості, її поведінки і діяльності виступає мотивація. На думку цих авторів, «при досить високому рівні розвитку навчальної мотивації, вона може компенсувати брак необхідних знань, умінь і навичок» (Бордовська&Реан, 2005: 187).

Таблиця 1

Мотиви включення здобувачів в освітній процес

Пізнавальні	Соціальні
Розширення особистого простору.	Бажання стати повноцінним членом освітнього середовища.
Позитивне ставлення до вивчення дисциплін фахової підготовки.	Перспектива подальшого працевлаштування за фахом.
Орієнтація на глибокі і різнобічні знання з фахових дисциплін.	Успішність професійної діяльності, розвиток професійно значущих якостей.
Оволодіння вміннями і навичками роботи в лісовому господарстві.	Можливість створювати та тиражувати власні інформаційні ресурси.
Інтерес до самостійного набуття знань.	Можливість підвищення кваліфікації та забезпечення професійного зростання.
Прагнення розширити кругозір і ерудицію.	Розширення кола спілкування.

В основі мотивації лежить прийняття рішення про дії, формування змісту мотиву, необхідного для виконання дії, відбувається процес оцінки обставин і усвідомлення цілей та їх досягнення. А. Леонтьєвим дія розуміється як «процес, підлеглий свідомій меті» (Леонтьєв, 1975: 103), основними детермінантами мети є її значущість і ймовірність здійснення, тобто досягнення реального результату.

Функцією мотиваційного компонента, який знаходиться за межами власне професійної діяльності і розуміється як діяльність «особлива», є формування більш конкретних цілей повсякденної діяльності сумісних із цілями системи вищої освіти і цілями, поставленими перед ЗВО. Цьому процесу передують аналіз педагогічної ситуації, виявлення інтеграційних процесів у загальній масі педагогічних явищ за наявності певних ознак, набуття нових знань, необхідних для продуктивного рішення, зіставлення бажаного результату з реальним (Пашин, 2002: 115).

Таким чином, потреба визначає систему дій людини, емоційно-позитивне ставлення до знань і пізнавальної діяльності, що є джерелом активності особистості. Предмет потреби, що спонукає людину до діяльності, виступає як мотив, який набуває для людини «особистісного сенсу» (Леонтьєв, 1975: 150), викликає прагнення до активного пошуку і засвоєння знань, націлює на глибоке пізнання предмета вивчення, стимулюючи прояв вольових зусиль. Мотиви професійної діяльності базуються на інтересі до професії і розумінні її значущості, що визначається такими ціннісними орієнтаціями, як прагнення до професійного росту, отримання соціального статусу, досягнення успіху (Самохвалова, 2008: 29).

Проблемам мотивації присвячені дослідження А. Маслоу, 2003, А. Реана, 2005 та ін.; під мотивом, як регулятором поведінки або дії, науковці розуміють внутрішнє спонукання особистості до того чи іншого виду активності, пов'язаної із задоволенням певної потреби.

Мотивація і діяльність є основними чинниками, під впливом яких відбувається процес підготовки майбутніх фахівців лісового господарства. З одного боку, мотивація визначає діяльність: лише за умови усвідомленого підходу до неї, розвитку мотивації, розуміння потреб, вироблення відповідних норм пове-

дінки сфера діяльності може стати іншою або й змінитися взагалі; а з іншого боку, діяльність впливає на мотивацію, оскільки зі зміною виду й умов діяльності іншими стануть її мотиви. Зміна виду діяльності формує нові потреби, інтереси й таким чином змінює мотивацію (Гриджук, 2018: 236).

Мотиваційно-особистісна сфера відображає сукупність основоположних ідей і пріоритетних цінностей, вимог, що визначають світоглядні основи, ідеологію, сукупність тих загальних положень, які розкривають зміст підготовки особистості. Як правило, вони знаходяться відображення в принципах і цілепокладанні, моральних і життєво активних якостях особистості. У цілому особистісний складник мотиваційно-особистісного критерію, задаючи шкалу певних ціннісних орієнтирів, моральних, правових, естетичних, політичних, інтелектуальних регуляторів, є контекстом особистісного становлення здобувача, визначає характер і здійснення цього процесу.

У сучасній аксіології сформувався стійкий апарат основних категорій – «цінність», «ціннісна орієнтація», «ціннісне ставлення».

Вчення про цінності набуло широкого розвитку в середині XIX століття. Сам термін «цінність» як філософську категорію вперше ввів в науку німецький вчений – філософ, природознавець, лікар Р. Лотц, який виділив три основні сфери: дійсність, істинність і цінність.

У соціології проблема цінностей отримала розвиток на рубежі XIX–XX століть. Одним із перших визначень цінності в соціології дав М. Вебер. Відповідно до теорії Вебера цінність є довільним і навіть раціональним проектованим людиною явищем (Сучкіна, 2003: 19).

У психології цінність виступає важливим структурним компонентом особистості. Психологічні основи ціннісних орієнтацій особистості розглядаються в дослідженнях Л. Виготського, М. Рубінштейна.

Теорія цінностей дозволяє розкрити основні сторони дійсності і людських відносин, пов'язані з вибором індивідом певних життєвих цілей, побачити орієнтири процесу соціалізації особистості.

Цінність, володіючи внутрішньою силою, здатною відобразити світ культури, складає основу сенсу життя і призначення людини (Васильєва, 2015: 20).

Під цінностями розуміються елементи внутрішньої культури людини, «стандарту», що визначають ставлення до себе і навколишнього світу. Проявляючись в особистих установках, ці складові частини визначають ставлення людини до суспільства, навколишньої природи, людей, до самого себе. Завдання підготовки фахівця полягає в тому, щоб допомогти здійснити свідомий вибір суспільних цінностей (Картешкіна, 2018: 85).

Проаналізувавши різні підходи, під цінністю розумітимемо значущість для суб'єкта певних предметів, понять, норм, явищ, установок, що відображають власні ідеї, які втілює суспільні ідеали, котрі виступають як еталон належного і відображають реальні критерії, основи, орієнтири поведінки і вчинків людей.

Цінності особистості є своєрідним цілісним конструктом готовності до професійної діяльності, який характеризує значущість певних цілей, почуттів, дій для індивіда. Цінності можуть виконувати різні функції, виступаючи в якості координатора готовності, джерела прояву певних почуттів, регулятора діяльності і відносин особистості.

Прийняті особистістю і освоєні в практичній діяльності цінності відображаються у свідомості людини у формі ціннісних орієнтацій і виступають значимим фактором соціальної регуляції взаємин людей і поведінки суб'єкта.

Специфіка ціннісних орієнтацій полягає в тому, що ця категорія є тісно пов'язаною з поведінкою суб'єкта, керує його поведінкою як усвідомленою дією. Як структурована і ієрархічно побудована, система ціннісних орієнтацій характеризує суб'єктивне ставлення особистості до об'єктивних умов життя, певні вчинки і дії людини і проявляється в його практичній поведінці (Васильєва, 2015: 28).

Узагальнюючи результати дослідження характеристик ціннісних орієнтацій і їх місця у структурі особистості, визначено, що ціннісні орієнтації є найважливішим елементом у внутрішній структурі особистості, закріплюються життєвим і професійним досвідом і є сукупністю переживань індивіда, а також відокремлюють значимість явищ і предметів для конкретної людини. Сформовані та усталені ціннісні орієнтації утворюють певний стрижень у свідомості особистості, який забезпечує її стійкість, певний тип поведінки і діяльності, спрямованість потреб та інтересів.

Таким чином, ціннісні орієнтації являють собою особистісне утворення, на основі якого формується поведінка індивіда в різних життєвих ситуаціях. У результаті ціннісна орієнтація виступає в ролі загальної спрямованості свідомості і поведінки кожної окремої особистості або окремої групи. Ціннісні орієнтації входять у структуру особистості і визначають змістову сторону спрямованості особистості на цінності, що існують і прийняті в суспільстві. Вони є тією основою, спираючись на яку, можна формувати певну спрямованість у способі життя здобувачів, ієрархію ціннісної шкали свідомості здобувачів, а також розвивати цілий комплекс їх позитивних якостей, спрямованих на активну діяльну участь в житті суспільства.

В основу побудови пропонованої системи ціннісних орієнтацій сучасного фахівця лісового господарства покладено такі концептуальні ідеї: система цінностей історична, в кожному конкретну епоху вона збагачується аксіологічними орієнтирами, відповідними духу часу; загальнолюдські та національні цінності знаходяться в нерозривній єдності, взаємоповнюючи і збагачуючи одна одну; в системі загальнолюдських аксіологічних пріоритетів виділяється особлива група цінностей: освітніх і специфічних професійних. Система ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства представлена в таблиці 2.

Названі групи цінностей мають цілісний характер. Синкретичність проявляється в тому, що цінності-цілі визначають цінності-засоби і функціонують як єдине ціле. Духовні цінності – це цінності-цілі, які повинні регулювати прагнення і вчинки майбутнього фахівця. Життєві цінності, цінності-знання, особистісні цінності, професійно-особистісні визначаємо як цінності-засоби, спрямовані на вирішення професійних і особистісних завдань. Життєві цінності визначаються як насувні, але поки вони не будуть задоволені, то цінності більш високого порядку (соціальні, професійні, духовні) можуть не актуалізуватися. Разом із тим при досягненні вершин духовності окремі життєві цінності перестають бути значимими. Життєві цінності задовольняються за рахунок матеріальних благ, що дозволяють людині вести гідний спосіб життя (Картешкіна, 2009: 88).

Професійні ціннісні орієнтації розглядаються у взаємодії з її ціннісним ставленням. Ціннісне

Система ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства

Типологія цінностей	Ціннісні орієнтації
Життєві	Фізіологічні, благополуччя, життя в задоволенні, здоров'я, стресостійкість, оптимізм, життєстійкість, безпека, життя в гармонії з природою
Особистісні	Любов, доброта, потреба у визнанні, самодостатність, креативність, акуратність, вірність, принциповість, чуйність, самостійність, відповідальність
Професійні	Цінності-знання, перспективне мислення, творче мислення, компетентність, екологічна культура, інтуїція, комунікабельність, потреба в досягненнях
Професійно-особистісні	Чесність, порядність, пунктуальність, надійність, відповідальність, схильність до ризику, розвинена уява, обов'язковість, витримка, розвинена мова. Уміння переконувати, зібраність, екологічне мислення, толерантність, дисциплінованість, здатність користуватися правами
Соціально-особистісні	Патріотизм, любов до рідної землі, природи, гуманізм, громадянськість, потреба в спілкуванні, потреба в повазі, громадська активність, належність до певної соціальної групи, правові, економічні, політичні, інтелектуальні, сім'я
Духовні	Краса, добро, мораль, альтруїзм, свобода, совість, самоактуалізація, самореалізація, моральність, релігійність, благодійність, творчість, обов'язок, милосердя, великодушність

ставлення як системна цілісність «має свій зміст і свою форму: його зміст – світоглядно смисловий, детермінований загальним соціокультурним контекстом, а його форма – психологічний процес, в якому цінність «схоплюється» свідомістю, фіксується нею» (Сучкіна, 2013: 44).

Сутність ціннісного ставлення здобувачів до професійної діяльності проявляється в усвідомленні особистістю соціальної значущості і важливості лісогосподарської професії; в наявності стійких професійних інтересів до лісівничої праці; у відчутті почуття любові до землі, до природи, почуття гордості і глибокої поваги до праці лісівника; в усвідомленому прагненні особистості до творчої професійної діяльності в сфері лісового господарства.

Запропонована модель ціннісного ядра готовності майбутнього фахівця лісового господарства дозволяє більш точно визначити специфіку їх ціннісного ставлення до професійної діяльності, намітити основні цільові та змістові орієнтири професійної діяльності.

Мотиваційно-ціннісна сфера включає формування професійно значущих, життєво активних і моральних якостей. Проте ціннісними значущими якостями для фахівця лісового господарства визначено такі: благодійність, ввічливість, вірність, взаємодопомога, уважність,

витримка, доброзичливість, довірливість, дбайливість, старанність, майстерність, наполегливість, незалежність, товарицькість, організованість, партнерство, самостійність, сміливість, точність, вимогливість, поважність, впевненість, цілеспрямованість.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вставлено складники системи професійної мотивації та ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців лісового господарства. До них віднесено мотиви, що мають найбільше значення для включення здобувачів у процес підготовки: соціально-значимі та пізнавальні. Визначено, що ціннісні орієнтації є найважливішим елементом у внутрішній структурі особистості, закріплюються життєвим і професійним досвідом і є сукупністю переживань індивіда, а також відокремлюють значимість явищ і предметів для конкретної людини. Сформовані та усталені ціннісні орієнтації утворюють певний стрижень у свідомості особистості, який забезпечує її стійкість, певний тип поведінки і діяльності, спрямованість потреб та інтересів.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці мотиваційно-ціннісної сфери готовності майбутніх фахівців лісового господарства до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Васильева Т.В. Формирование профессиональных ценностных ориентации студентов сельскохозяйственного вуза на современном этапе развития общества : дис. канд. пед. наук. Кемерово, 2015.
2. Герасимова І. Критеріально-рівнева структура готовності до виявлення професійної мобільності майбутніх випускників аграрних ВНЗ. *Сучасні освітні технології у професійній підготовці фахівців аграрного профілю*. Вінниця. 2015. С. 16–30.

3. Гриджук О.Є. Теоретико-методичні засади формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців лісотехнічних спеціальностей : дис. д-ра пед. наук. Херсон, 2018.
4. Каричковський В.Д. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх менеджерів в університетах аграрного профілю: порівняльний аналіз : дис. д-ра пед. наук. Київ.
5. Картешкина О.Л. Педагогическое обеспечение профессиональной подготовки будущих специалистов сельского хозяйства в региональном вузе : дис. канд. пед. наук, 2009. Благовещенск.
6. Лаппо В.В. Формування духовних цінностей студентської молоді в початково-виховному процесі вищого навчального закладу : теоретико-методичні засади. Івано-Франківськ.
7. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва, 1975.
8. Маслоу А.Г. Мотивация и личность. Санкт-Петербург, 2003.
9. Онопрієнко В.П. Теоретико-методичні засади екологічної підготовки фахівців сільського господарства : автореф. дис. д-ра пед. наук. Київ, 2011.
10. Пашин В.И. Дидактическая система обучения студентов колледжа специальным дисциплинам сельскохозяйственного профиля : дис. канд. пед. наук. Нижний Новгород, 2002.
11. Реан А.А., Бордовская Н.В., Розум С.И. Психология и педагогика. Санкт-Петербург, 2005.
12. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург, 2005.
13. Самохвалова О.М. Развитие информационно-технологической компетентности будущих инженеров лесного хозяйства на основе интегративного подхода к обучению дисциплинам информационной и предметной подготовки : дис. канд. пед. наук. Омск, 2008.
14. Сучкина Н.Н. Педагогические условия формирования ценностного отношения студентов аграрного колледжа к профессиональной деятельности : дис. канд. пед. наук. Курск, 2003.
15. Хуторской А.В. Практикум по дидактике и методикам обучения. Санкт-Петербург, 2004.
16. Чеботарева Е.С. Развитие самообразовательной компетентности студентов в процессе проектной деятельности (на материале подготовки будущих специалистов агропромышленного комплекса) : дис. канд. пед. наук. Курск, 2010.
17. Шматков Е.В., Шматков Д.І. Використання моделювання при навчанні учнів професійно-технічних навчальних закладів робітничим професіям. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2009. № 2. С. 50–54.

REFERENCES:

1. Vasil'eva T.V. (2015). Formirovanie professional'nyh cennostnyh orientacii studentov sel'skohozjajstvennogo vuza na sovremennom jetape razvitiya obshhestva [Formation of professional value orientations of students of an agricultural university at the present stage of development of society]. (PhD thesis). Kemerovo. 206 s. [in Russian]
2. Herasymova I. (2015). Kryterialno-rivneva struktura hotovnosti do vyivlennia profesiinoi mobilnosti maibutnikh vypusnykiv ahrarnykh VNZ. [The criterion-level structure of readiness before the emergence of professional mobility in the future agricultural enterprises]. *Modern educational technologies in professional preparation of agricultural enterprises*. Vinnytsia. Pp. 16–30. [in Ukrainian]
3. Hrydzhuk O.Ye. (2018). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia movnokomunikatyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv lisotekhnichnykh spetsialnostei [Theoretical and methodical ambush in the formulation of movnokomunikativnogo competence of maybutnih fahivtsiv lisotekhnicheskikh specialties]. Doctor's thesis. Kherson. 517 s. [in Ukrainian]
4. Karychkovskiy V.D. (2018). Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh menedzheriv v universytetakh ahrarnoho profilu: porivnialnyi analiz [Theory and practice of professional training of potential managers in the universities of the agrarian profile: analytical analysis]. Doctor's thesis. Kyiv. 499 s. [in Ukrainian]
5. Karteshkina O.L. (2009). Pedagogicheskoe obespechenie professional'noj podgotovki budushhih specialistov sel'skogo hozjajstva v regional'nom vuze [Pedagogical support of professional training of future agricultural specialists in a regional university] (PhD thesis). Blagoveshchensk. 206 s. [in Russian]
6. Lappo V.V. (2017). Formuvannia dukhovnykh tsinnosti studentsoi molodi v nachalno-vykhovnomu protsesi vyshchoho navchalnoho zakladu: teoretyko-metodychni zasady [Formation of the spiritual values of student youth in the initial and violent process of the primary foundation: theoretical and methodical ambushes]. Ivano-Frankivsk. 356 s. [in Ukrainian]
7. Leont'ev A.N. (1975). Dejatel'nost'. Soznanie. Lichnost'. [Activity. Consciousness. Personality] Moscow: Politizdat. 304 s. [in Russian]
8. Maslou A.G. (2003). Motivacija i lichnost' [Motivation and personality] Sankt-Peterburg. 351 s. [in Russian]

9. Onopriienko V.P. (2011). Teoretyko-metodychni zasady ekolohichnoi pidhotovky fakhivtsiv silskoho hospodarstva [Theoretical and methodical ambushes of the ecological training of the fakhivts of the Silskoy state endorsement]. DSc thesis abstract Kyiv. 44 s. [in Ukrainian]
10. Pashin V.I. (2002). Didakticheskaja sistema obuchenija studentov kolledzha special'nym disciplinam sel'skoho zjajstvennogo profilja [Didactic system of training college students in special disciplines of agricultural profile]. (PhD thesis). Nizhny Novgorod. 231 s. [in Russian]
11. Rean A.A., Bordovskaja N.V., Rozum S.I. (2005). Psihologija i pedagogika. [Psychology and pedagogy] Sankt-Peterburg. 432 s. [in Russian]
12. Rubinshtejn S.L. (2005). Osnovy obshhej psihologii. [Fundamentals of General Psychology] Sankt-Peterburg. 713 s. [in Russian]
13. Samohvalova O.M. (2008). Razvitie informacionno-tehnologicheskoy kompetentnosti budushhih inzhenerov lesnogo hozjajstva na osnove integrativnogo podhoda k obucheniju disciplinam informacionnoj i predmetnoj podgotovki [Development of information technology competence of future forestry engineers on the basis of an integrative approach to teaching the disciplines of information and subject training]. (PhD thesis) Omsk. 202 s. [in Russian]
14. Suchkina N.N. (2003). Pedagogicheskie uslovija formirovanija cennostnogo otnoshenija studentov agrarnogo kolledzha k professional'noj dejatel'nosti [Pedagogical conditions for the formation of the value attitude of students of the agrarian college to professional activity]. (PhD thesis). Kursk. 226 s. [in Russian]
15. Hutorskoj A.V. (2004). Praktikum po didaktike i metodikam obuchenija. [Workshop on didactics and teaching methods]. Sankt-Peterburg. 541 s. [in Russian]
16. Chebotareva E.S. (2010). Razvitie samoobrazovatel'noj kompetentnosti studentov v processe proektnoj dejatel'nosti (na materiale podgotovki budushhih specialistov agropromyshlennogo kompleksa) [The development of self-educational competence of students in the process of project activities (based on the training of future specialists in the agro-industrial complex)]. (PhD thesis). Kursk. 241 s. [in Russian]
17. Shmatkov E.V., Shmatkov D.I. (2009). Vykorystannia modeliuвання pry navchanni uchniv profesiino-tehniknykh navchalnykh zakladiv robitnychym profesiiam. [Vikorystannya modelyuvannya at navchanni scientists of professional and technical naval pledges for robotic professions]. *Theory and practice of social systems management*. № 2. Pp. 50–54. [in Ukrainian]